

Ritms mūzikā

I. Ritma elementu aktualizācija

1. Dziedi latviešu deju dziesmu “Pērkonītis ducināja” pēc notīm!

2. Ko dosim, Pērkonam
Par vasaras graudumiņ?
Sieku rudzu, sieku miežu
Pusbirkava apenīš'.

3. Dietu, dietu saimeniec'
Mārtiņdienas vakarā
Lai dancoja govīs, vērši
Pavasārī tīrumā.

4. Nedod, Dievis, tādas dienas,
Kādas dienas Mārtiņam
No ciemiņa ciemiņāi
Gaiļa nasta mugurā.

Atgādnēs

“Nošu ilgumi, pauzes”. “Nošu grupēšana”.
“Metr, taktsmēri, tempa apzīmējumi”.

2. Atceries, kurus ritma elementus tu esi izmantojis muzicēšanā! Palīgā ņem atgādnēs!

Raksturo ritma elementus ar piemēriem no savas dzīves!

Pulss _____

Temps _____

Metr _____

2.1. Darbs grupās. Aktualizējiet jēdziena “ritms” nozīmi! Noskaidrojiet ritma klātbūtni dabā, dzīvos organismos, dažādās dzīves norisēs un mūzikā! Raksturojiet, kāda ir ritma nozīme šajās norisēs?

A. Ritms dabā

Kur var novērot ritma klātesamību dabā –
ūdeņu pasaulē un debess ķermeņu kustībā?

B. Ritms dzīvos organismos

Kā darbojas ritms tavā ķermenī?
Kas notiek, ja ritma darbība ir traucēta?

C. Ritms dažādās dzīves norisēs

Kur var novērot ritma klātesamību tavā dzīvē?

D. Ritms mūzikā

Kāda nozīme ritmam ir mūzikā?

2.2. Darba grupās pārrunāji, kāpēc ritmam un kustībām ir nozīmīga loma dejās, sporta aktivitātēs, parādēs! Vērojiet video tradicionālo Jaunzēlandes maoru stājas deju haku, izvērtējiet tradīcijas mērķi!

Ekrānšāviņš no videomateriāla
<https://www.youtube.com/watch?v=IqfHv9FOpXw>

2.3. Sameklējiet viedtālrunī kādu gājiena, parādes ierakstu, raksturojiet ritma izpausmes!

3. Izpildi ritma vingrinājumus solo un grupā ar plaukstām un ar sitaminstrumentiem! Padomā, kā tu varētu vēl citādi izpildīt šos ritma vingrinājumus! Kuru ritma elementu tu vari mainīt, atstājot nemainīgu ritma rakstu?

3.1. Spēlē ritma piemērus ar kādu sitaminstrumentu!

3.2. Klausies skolotāja spēlētos ritmus un pieraksti!

--	--	--	--

--	--	--	--

3.3. Saceri savu ritma piemēru! Izmanto atgādni “Nošu grupēšana”!

4. Izlasi ziņu! Tā tev noderēs, pildot nākamo uzdevumu.

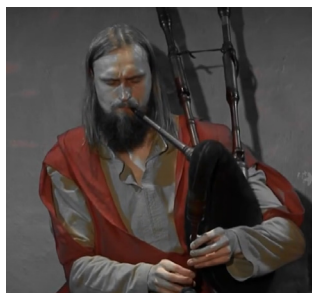
Ziņa

Dažādos reģionos mūzikai ir atšķirīgas ritma izpildījuma tradīcijas. Piemēram, indiešu ritmus vispirms skandē ar zilbēm, pēc tam spēlē ar sitaminstrumentiem; afrikāņu ritma priekšnesumi vienmēr apvienoti ar kustībām un dejas elementiem, jo katrs bungu sitiens vienlaikus ir apzīmējums kādai vienkāršai vai sarežģītākai dejojāja kustībai. Dejā mijiedarbojas ritms, mūzika un kustības. Kustības palīdz labāk sajust ritma pulsāciju. Deju dziesmās svarīga ir dejas horeogrāfiskā norise, dziedāšanai ir papildinājuma nozīme.

4.1. Vēro, klausies, analizē un atzīmē, kādas atšķirības tu ievēroji tajā, kā tiek izpildīts ritms! Kādi secinājumi tev radās attiecībā uz izpildījumu? Kāda ir ritma intensitāte? Kādi mūzikas instrumenti tiek izmantoti?

https://www.youtube.com/watch?v=jA_3g8zgMf0

<https://www.youtube.com/watch?v=f2z3IwSIBJs>

<https://www.youtube.com/watch?v=u7cCzKMiVvs>

<https://www.youtube.com/watch?v=X2-GP6LV8DM>

Ekrānšāviņi no videomateriāliem

Ritms/valsts	Latvija	Indija	ASV	Burundija
Ritma zīmējums (raksts)				
Ritma intensitāte (spēks)				
Ritma izpildījuma veids (darbība)				
Mūzikas instrumenti				

II. Ritms, mūzika un kustības dažādu tautu dejās un dziesmās

5. Dziedi pēc dzirdes latviešu tautas deju dziesmu “Sārabumbals”!

Sārabumbals

Jautri

Latviešu tautas deja

Ik-rī-ti-ņis sau-le lē-ca, me-žu ga-lus zel-tī-dam', ik va-ka-ris no-rie-tē-ja, jū-rā zel-tu kai-sī-dam'.

9

Sā - ra - bum - bal, sā - ra - bum - bal, vie - tu tai - siet bā - li - ņam.

2. Ik rītiņš jūrā braucu,
Jūras lauku vagojot.
Ik vakaris maliņā (i),
Sudrabiņu pārvedot.

3. Tik vien labu dziedātāju,
Kā manās(i) māsiņās,
Tik vien labu dancotāju,
Kā manos(i) bāliņos.

4. Kas bij' labi ciema ļaudis,
Dancī soli ritiniet,
Kas solā(i) sēdētāji,
Plaukstiņām(i) piesitiet.

5.1. Raksturo deju dziesmā “Sārabumbals” izmantotās ritma grupas! Vēro videoierakstu un analizē, kā deju dziesmas ritms tiek atspoguļots kustībās! Kādas ir šīs kustības, vai tās atbilst deju dziesmas raksturam? Vai tu redzi kādu noteiktu kustības pamatsoli, kas atspoguļo kādu konkrētu ritma grupu?

Ekrānšāviņš no videomateriāla
<https://www.youtube.com/watch?v=dThZsddWDwk>

6. Dziedi pēc notīm nigēriešu tautasdziesmu *Eh soom boo kaway!* Pasvītro, kuras ritma grupas ir raksturīgas nigēriešu tautasdziesmai, salīdzinot ar latviešu tautas deju dziesmu “Sārabumbals”!

EH SOOM BOO KAWAYA
NIGERIAN FOLK SONG

The musical score is written in 4/4 time. The vocal melody is in the treble clef with a key signature of one sharp (F#). The instrumental parts are in the bass clef. The lyrics are: "Eh soom boo ka-wa - ya ke dou, ka dee. Eh soom boo ka-wa - ya ke- dou, ka- dee. Ke- dou, ka- dee, ke- dou, ka- dee, ke- dou, ka- dee." The instrumental parts include a Triangle/Bells part with a steady rhythm, Bongos with a syncopated pattern, Glock with a simple melody, and BX with a bass line.

Dziesmas saturs

Vietējie iedzīvotāji zvejo
upē zivis un sāk līt.
Viņiem ir jāsāk airēt ātrāk,
lai tiktu krastā.

Izruna

E som – bu ka – va –
ja Ke du, ka dī.

6.1. Uzraksti nigēriešu tautasdziesmai raksturīgās ritma grupas!

6.2. Analizē dziesmai pievienoto Orfa instrumentārija pavadījumu (kādi instrumenti ir izmantoti, vai ritms atkārtojas vai mainās, cik bieži tas notiek u. tml.)! Padomā, kādus elementus tu varētu izmantot savam pavadījumam!

6.3. Noskaties videomateriālu, ieklausies nigēriešu tautasdziesmas ierakstā, raksturo dziesmas pavadījumu! Vai pavadījums tika izmantots visas dziesmas laikā vai dažos tās posmos? Kādi instrumenti tika izmantoti? Padomā, kuru pavadījuma elementu tu varētu izmantot, veidojot savu pavadījumu!

Ekrānšāviņš no videomateriāla
<https://www.youtube.com/watch?v=prHK3Oef5HM>

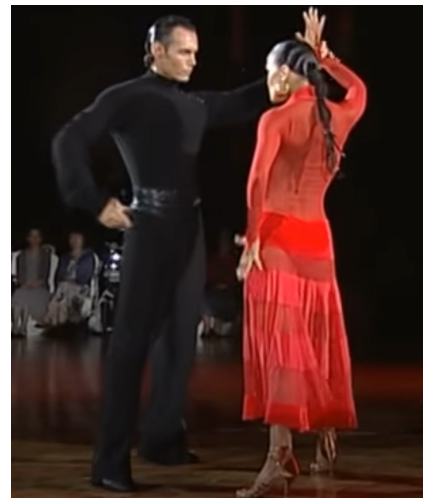
7. Vēro videoierakstā latviešu tautas deju, latviešu tautasdziesmu, spāņu tautas deju un analizē, kā skaņdarbos mijiedarbojas ritms, kustība un mūzika! Konstatē un raksturo kopīgās un atšķirīgās iezīmes! Ieraksti savus novērojumus ritma, mūzikas un kustību novērtēšanas kritēriju tabulā!

<https://www.youtube.com/watch?v=VymbfyOs-W0>

<https://www.youtube.com/watch?v=LsgO5OTUsRU>

<https://www.youtube.com/watch?v=MMQvGBCC6C>

Ekrānšāviņi no videomateriāliem

Ritma, mūzikas, kustību novērtēšanas kritēriji

Kritēriji/deja	Latviešu tautas deja "Pērkoņdancis"	Spāņu deja "Bolero" (M. Ravēla mūzika)	Latviešu tautasdziesma
Ritma elementi un raksturīgais ritma zīmējums (temps, metrs, akcenti, uzsvari, punktēts ritms, sinkopes u. c.).			
Dejas soļu raksturojums (dejas temps, palēcieni, gājiena solis, tecīņu solis, izklupieni u. c.).			
Kustību rakstura un ekspresijas (amplitūdas) atbilstība melodijai, ritma zīmējumam un mūzikas raksturam (kaislīga, strauja, enerģiska kustība, atbilstoši melodijas virzienam, lēna, vijīga, mierīga u. c.)			

7.1. Salīdzini tabulā ierakstītos savus novērojumus un izraksti kopīgās un atšķirīgās iezīmes!

III. Deju dziesmas pavadījuma veidošana, iestudēšana, prezentācija, novērtēšana

Grupu darbs

8. Pavadījuma veidošana. Izvēlieties grupu darbam kādu skolotāja piedāvātu deju melodiju!

Izmantojiet mācīšanās stratēģiju “Kā veidot dziesmas pavadījumu?” un secīgi pa soļiem to veidojiet! Papildus izmantojiet piedāvāto tabulu pavadījuma plānošanai!

Pavadījuma struktūra

Pavadījuma struktūra	Temps, taktsmērs	Taktu skaits	Ritma grupas	Mūzikas instrumenti	Melodijas elementi, akordi
Ievads					
Pants					
Starpspēle					
Pants					
Nobeigums					

8.1. Pavadījuma iestudēšana

Grupu darbs. Sadaliet lomas: dziedātāji, instrumentālisti! Pakāpeniski iestudējiet pavadījumu pa posmiem:

- dziesmas ievadu,
- starpspēles,
- pavadījuma pamatu dziesmas pantiem,
- nobeigumu,
- kopā visu deju dziesmu.

8.2. Pavadijuma prezentācija. Dziediet dziesmu kopā ar izveidoto pavadījumu! Ierakstiet dziesmas priekšnesumu (pēc izvēles – audio/video)!

8.3. Pavadijuma novērtēšana. Analizējiet ierakstu pēc kopīgi izstrādātajiem kritērijiem! (Paraugam sk. kritēriju lapu “Pavadijuma prezentācijas prasmes”.) Izvērtējiet, ko var uzlabot dziesmas priekšnesumā! Diskutējiet par izmantoto ritma elementu atbilstību dziesmas raksturam, par pavadījuma nozīmi dziesmas priekšnesumā, par tā izpildījuma kvalitāti!